

Anatomiden Güncel haberler

Anatomi Bilim Dalı Haber ve İletişim Bülteni

Adım Adım Anatomi

Anatomi Derneği Yönetim Kurulu, sorunların yerinde tartışılması amacıyla, Nisan 2003'ten itibaren üniversitemizin anatomi birimlerine ziyaretler gerçekleştirdi. Bu amaçla yapılan

yolculukların ilk iki etabının öyküsü Başkan Prof. Dr. Atilla Müftüoğlu'nun kaleminden Sayfa ⑤'te

Klinik Anatomide Avrupa ve Amerika Buluştu

450 kişilik
Graz
Kongresinde
Türkiye
ikinci büyük
katılımcı
grup oldu

Sayfa ③

10. Avrupa Klinik Anatomi Kongresi İstanbul'da yapılacak

2009 yılındaki 10. Avrupa Klinik Anatomi Kongresi'nin İstanbul'da yapılması EACA'nın Temmuz ayındaki genel kurulunda kabul edildi.

Sayfa ③

Prof. Dr. Akşit Onursal Başkan

Yönetim Kurulu'nun oybirliği ile aldığı kararla Prof. Dr. Doğan Akşit, derneğin bugünkü etkinlik düzeyine gelmesi için vermiş olduğu hizmetlerinden dolayı

Anatomi Derneği Onursal Başkanlığı'na seçildi.

Sayfa ⑬'te

Cumhuriyet döneminin büyük anatomi hocası **Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren** ölümünün 30. yıldönümünde anılıyor.

Sayfa ⑧

Kongrelerimiz Artık Her Yıl

VIII. Ulusal Kongremiz 2004'te Konya'da yapılacak.

Sayfa ④

Konya: Medeniyetlerin Buluşma Noktası

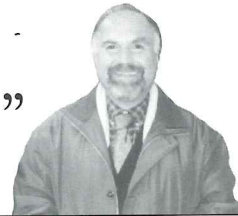
Sayfa ⑭

ABD'de çeşitli tıp fakültelerinde gözlem yapma fırsatı bulan Doç. Dr. Mehmet Ersoy:

“Kadavra Disseksiyonu Dünyada Kabul Edilen En İyi Anatomi Öğrenme Yöntemi”

Sayfa ⑩

Prof. Dr. Koebeke'ye Onursal Üyelik

Sayfa ⑬

➤ Yeni Yayınlanan Kitaplar ②

➤ SRA Editörler Kurulu ③

➤ Terminoloji Eğitim Kursu ④

➤ Embriyo Kültürü'ne Bakış ⑫ ve ⑬

➤ Terminoloji Anketi Sürüyor ⑬

➤ 2002 Araştırma Teşvik Ödülü ⑬

Merhaba,

Anatomiden Güncel Haberler

Anatomi Bilim Dalı Haber ve İletişim Bülteni

Sayı: 2

Sonbahar 2003

Deonta Medya Reklam ve Yayıncılık Hizmetleri

Tic. ve San. Ltd. Şti adına

Sahibi ve Yayın Yönetmeni (sorumlu)

Prof. Dr. Salih Murat Akkın

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. N. Şimşek Cankur

Müessese Müdürü

Beril Balkan, MSc

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Doğan Akşit

Prof. Dr. Atilla Müftüoğlu

Prof. Dr. H. Hamdi Çelik

Doç. Dr. Muzaffer Şeker

Bu sayıya katkıda bulunanlar

Prof. Dr. Recep Mesut

Prof. Dr. Kayıhan Şahinoğlu

Prof. Dr. Selda Önderoğlu

Prof. Dr. Figen Gövsa Gökmen

Doç. Dr. Mehmet Ersoy

Doç. Dr. A. Kağan Karabulut

Yard. Doç. Dr. İsmihan İlkur Uysal

Sanat Yönetmeni

Gülseren Meral Atay

Grafik Tasarım

Ferhat Demirel

Yönetim Yeri

Deomed Medikal Destek Hizmetleri

Acıbadem Cad. İsmail Hakkı Bey Sok. 7/1

Kadıköy 81010 İstanbul

Tel: 0216 414 83 43

Faks: 0216 414 83 42

Anatomiden Güncel Haberler, Anatomi Bilim Dalı haber ve iletişim bültenidir. Yılda iki sayı yayımlanır. Ücretsiz dağıtılır. 2003 © Bütün hakları Deonta Medya Reklam ve Yayıncılık Hizmetleri Tic. ve San. Ltd. Şti'ne, yayımlanan imzalı yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. İçeriğin bir bölümü ya da tamamı izinsiz kopyalanamaz ya da basılamaz.

Baskı

Yelkeç Basım, İstanbul

Tel: 0212 280 31 10

Anatomiden Güncel Haberler bu kez sayfalarında 2003 yılının ilk yarısından birikenleri taşıyor. Önemli gelişmelerin başında ulusal kongrelerimizin bundan böyle her yıl düzenlenecek olması geliyor. Ayrıca önümüzdeki dönemlerde Ülkemizde gerçekleştirilmesi planlanan uluslararası kongrelerin sayısı da artıyor. Son gelişme olarak 10. Avrupa Klinik Anatomi Kongresi'nin 2009 yılında İstanbul'da yapılması Graz Kongresi sırasında karara bağlandı. Bir diğer önemli gelişme Graz'daki kongreye Türkiye'den 55 kişilik bir grupla katılmamızdı. Kongrede ikinci sırayı aldık. Örneğin 1970 yılında Leningrad'da yapılan IX. Uluslararası Anatomi Kongresi'ne Ülkemizden histoloji ve anatomi disiplinlerinden toplam 6 hocamız katılırken,¹ bugün uluslararası bir kongreye bu denli fazla katılım sağlamamız Türk anatomisindeki gelişmeyi kantitatif açıdan ortaya koyan bir dinamik. Meslektaşlarımızın saygın dergilerin danışma kurullarında yer almaları ve yurtdışı ile kurulan akademik ilişkilerin gün geçtikçe pekişmesi önümüzdeki yıllarda Anatomi Ailemizin bilimsel etkinliklerinin daha üst düzeylere yükseleceğinin habercileri niteliğinde.

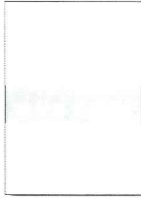
Öte yandan sosyal iletişimin de hızlandığı bir dönem yaşıyoruz. Bunun güzel bir örneğini Prof. Dr. Atilla Müftüoğlu'nun *Adım Adım Anatomi* yazısında okuyabilirsiniz. Kongrelerimizin frekansının artması da bu yönde olumlu katkılar getirecektir. Diyarbakır Kongremiz yoğun bir bilimsel katılım içeren programını tamamladı. Uluslararası alanda saygın yerleri olan önemli yabancı konukları ağırlıyoruz. 1997'den beri süregelen ve gittikçe yoğunluğu artan, ulusal kongrelerimizde uluslararası katılım camiamızın uluslararası akademik iletişimine önemli bir zemin oluşturuyor. Örneğin ilk kez 1997 yılında İstanbul'daki ulusal kongremizde konuk ettiğimiz, Köln Anatomi Merkezi Başkanı Prof. Dr. Koebke, sonraki yıllarda ulusal kongrelerimize düzenli olarak katılmış ve bu süreçte yöneticiliğini yaptığı enstitüde özellikle genç araştırmacılar olmak üzere birçok Türk anatomist için araştırma olanağı yaratmıştır; bu katkıları hala sürmektedir. 2002 yılında alınan kararla Türk Anatomi bilimine yaptığı değerli katkılardan dolayı, Anatomi Derneği'nin ilk yabancı onur üyeliğine layık görülmüştü. Bu kez Diyarbakır'a Onur Konuğu olarak geliyor ve kendisine kongre sırasında bir törenle onursal üyelik belge ve plaketi sunulacak.

Cumhuriyet döneminin büyük anatomi hocası Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren ölümünün 30. yıldönümünde, Diyarbakır'daki VII. Ulusal Kongremizde ayrı bir oturumla anılıyor. Zeren Hoca'nın anatomiye yaptığı bilimsel katkıların yanında onu bize tanıtan üç temel özelliği daha vardır. Bunlardan birincisi Türkçe anatomi terminolojisinin oluşturulmasındaki öncülüğü, diğeri toplumsal gelişmelere duyarlılığı ve bu yöndeki yazıları, sonuncusu ise anatomistliğin meslek olarak kurumsallaşmasına yönelik çabalarıdır. Birçok platformda anatomistliğin ne kadar özveri gerektiren bir meslek dalı olduğunu vurgulamıştır. 1945 tarihli bir yazısında, laboratuvarcular diye söz ettiği temel bilim hocaları ile ilgili olarak şu satırları vurgulamaktadır:² "İtiraf etmek lazımdır ki, laboratuvarcuların profesörü de, doçenti de bugünkü geçimini sağlamak için dışarıda yardımcı işler yapmak zorundadır. Kanunun bu arkadaşlara müsaade ettiği bu munzam işler için sarfedilen ve kaybolan zamanın onların asıl işleri için ne degerde olabileceğini ancak kendileri bilir. Bir ilim adamının, çoluk çocuğunun nafakasını düzenlemek için asıl işi dışında şuraya buraya koşmak zorunda kalması, onun boşuna yorulması; esas işinin randımanını azaltması, kafa sükunetini, düşünme, araştırma gücünü verecek gönül rahatını kaybetmesi demektir." *Ustalarımız* bölümünde bu sayıda Zeren Hoca'yı anıyoruz.

İşte tüm benzeri gelişmeleri Anatomi Ailemize duyurma görevini üstlenen bültenimizin bu sayısının hazırlanmasında katkısı olan meslektaşlarımıza teşekkür ediyor, katılım çağrısını yineleyerek bültenimizin sağlıklı gelişimine katkıda bulunmanızı diliyorum. Sevgiyle kalın.

Prof. Dr. Salih Murat Akkın

Yeni Kitaplar:

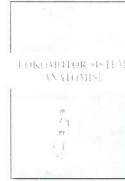
SİSTEMİK ANATOMİ

Editör:
Prof. Dr. Figen Gövsa Gökmen
Güven Kitabevi,
İzmir

Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencileri için ANATOMİ

Gert-Horst Schumacher
Çeviri Editörleri:
Doç. Dr. Tania Marur,
Prof. Dr. Mehmet Yıldırım
Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul

LOKOMOTOR SİSTEM ANATOMİSİ

Prof. Dr. Mehmet Yıldırım
Nobel Tıp Kitabevi,
İstanbul

SİSTEMATİK ANATOMİ DERS KİTABI

Doç. Dr. Mehmet Çimen
Cumhuriyet Üniversitesi
Yayınları, Sivas

Klinik Anatomide

Avrupa ve Amerika Graz'da buluştu

Türkiye ikinci büyük katılımcı grup oldu

Prof. Dr. Selda Önderoğlu*

7-11 Temmuz 2003 tarihlerinde Avusturya'nın Graz kentinde düzenlenen 1st Joint Meeting of EACA & AACAA 48 ülkeden gelen 450 klinik anatomistin katılımıyla gerçekleştirildi. Anatomi Derneği olarak ülkemizin ilk kez resmi bir biçimde organizasyonunda yer aldığı bu geniş katımlı kongrede 113'ü sözlü ve 249'u poster olmak üzere toplam 362 bildiri sunuldu. Türkiye Amerikalılardan sonra 55 kişiyle ikinci büyük katılımcı grup oldu. Kongrenin birçok ülkeden klinik anatomisti biraraya getiren sosyal programları da oldukça doyurucu idi. Kanımca kongre Türk Anatomistlerinin bilimsel ve kişisel ilişkilerinin gücü açısından çok verimli bir bilimsel toplantı oldu.

Kongreden bir gün önce yapılan ve ülke temsilcisi olarak katıldığım EACA yönetim kurulu toplantısındaki görüşmelerde EACA'nın yeni dönem görevlileri ve diğer konularla birlikte EACA logosunun yeni şekli de tartışıldı ve logodaki Avrupa haritasının genişletilerek Türkiye ile Avrupa Rusya'sının da eklenmesinin uygun olacağı kararı alındı.

* Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı, Ankara
e-posta: sonderog@hacettepe.edu.tr

Ertesi gün bu teklif EACA'nın genel kurulu'na sunuldu. Bu teklifin görüşülmesi sırasında Fransa'dan Dr. Christiane Fontaine, Almanya'dan Dr. Reinhard Putz ve Avusturya'dan Dr. Andreas Weiglein ardarda söz alarak çok net bir biçimde hepimizin EACA camiası içinde önemli yerlere sahip olduğumuzu ve logoda bu ülkelerin de yer alması gerektiğini belirttiler ve logo Türkiye'nin de dahil olduğu yeni şekilde genel kurulda kabul edildi.

EACA yeni dönem yönetim kurulu ise şöyle şekillendi:

Başkan: Prof. Dr. Andreas H. Weiglein, Graz

Başkan Yardımcısı: Prof. MUDr. Josef Stingl, Prag

Genel Sekreter: Prof. Dr. Friedrich T. Anderhuber, Graz

Genel Sekreter Yardımcısı: Prof. Dr. Bruno Grignon, Nansi

Sayman: Prof. Dr. Cristian Fontaine, Lil (31.12.2003'e kadar); Dr. Gunther Windisch, Graz (1.1.2004 itibarıyla)

Üyeler: Prof. Dr. Raffaele DeCaro, Padova; Prof. Dr. Helga Fritsch, Innsbruck; Prof. Dr. Antonio J. Gonçaves-Ferreira, Lizbon; Prof. Dr. Bernhard Moriggl, Münih; Prof. Dr. Selda Önderoğlu, Ankara; Prof. Dr. Jose R. Sanudo Tejero, Barselona

EACA 2009 Kongresinin Türkiye'de yapılması düşüncesi de önce yönetim kurulu toplantısında diğer aday olabilecek Lizbon-Portekiz ile birlikte konuşuldu.

Daha önceki yıllardan EACA kongrelerinden birinin İstanbul'da

yapılması dileği bir süredir söz konusuydu. Ayrıca Graz'da, AACAA, EACA ve ülke dernek temsilcilerinin katıldığı, kongreden bir gün önceki özel toplantıda Anatomi Derneği Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Salih Murat Akın'ın bu yöndeki girişimleri de etkili olmuştu. Ülkemizden Prof. Dr. Canan Saylam ve Prof. Dr. Figen Gövsa Gökmen'in de katıldığı ertesi günkü genel kurul toplantısında da Anatomi Derneği olarak resmi aday olduk. Böylece 2009 kongresinin İstanbul'da yapılması oybirliğiyle kabul edildi.

Aynı genel kurulda 2005'te İtalya, Palermo'da ve 2007'de Çek Cumhuriyeti Prag'da yapılacak EACA kongrelerinin de hazırlık çalışmaları kısaca sunuldu.

Graz kongresi sırasında dikkat çeken bir başka konu da EACA'ya Türkiye'den yeni üyelerin kabulü ile ilgili yaptığımız etkin çalışma oldu. Yeni Türk üyelerin katılımıyla EACA'nın ve ülkemizin uluslararası platformdaki gücünün önemli oranda artacağı bir gerçektir. Önümüzdeki dönemlerde, birlikte yapacağımız tüm etkinliklerde gerekli olan ekip çalışmasını en iyi biçimde gerçekleştirebileceğimize olan inancımız Graz örneği ile beraber pekişmiş oldu.

•Kongrelerimiz Her Yıl

Bu yıl alınan bir kararla Ulusal Anatomi Kongreleri artık her yıl düzenlenecek. Anatomi Ailemizin hızla gelişen potansiyeli göz önüne alınarak bir süredir dile getirilen bu proje 2004 yılından itibaren gerçekleşiyor; Uluslararası Katılımlı VIII. Ulusal Anatomi Kongresi 2004 Eylül ayında Konya'da yapılacak.

2010 yılına kadarki kongre takvimi uluslararası organizasyonların da devreye girmesi ile büyük ölçüde şekillendi. Buna göre 2005 yılında APICA (Uluslararası Asya-Pasifik Anatomistler Kongresi) Kuşadası'nda, 2007 yılında ISMS (Uluslararası Morfolojik Bilimler Sempozyumu) ve 2009 yılında da EACA (Avrupa Klinik Anatomi Birliği) Kongresi İstanbul'da gerçekleştirilecek.

•SRA Editörler Kurulu

EACA yayın organı Surgical and Radiologic Anatomy'nin (SRA) Uluslararası Danışma Kurulu'na 2003 itibarıyla Ülkemizden Prof. Dr. Selda Önderoğlu ve Prof. Dr. Erdem Gümüşburun seçildi. Kendilerini kutluyor ve başarılarının devamını diliyoruz.

Türk Anatomi Tarihinde İlklerden Biri Daha

Anatomi Derneği tarafından düzenlenen "Terminoloji Eğitim Kursu"
3-7 Mart 2003 tarihlerinde Pamukkale'de gerçekleştirildi.

◆ Prof. Dr. N. Şimşek Cankur*

Prof. Dr. Recep Mesut'un yöneticiliğini ve eğitimciliğini üstlendiği kursta Prof. Dr. Salih Murat Akkın, Prof. Dr. Canan Saylam, Prof. Dr. N. Şimşek Cankur da eğitmen olarak görev aldılar. 12 kursiyerin katıldığı kursta yarım günlük Denizli gezisini kapsayan sosyal programın sorumluluğu ise ev sahibi olarak Yard. Doç. Dr. Esat Adıgüzel'in omuzlarındaydı.

Beş gün boyunca sabah 08.30 ile akşam 18.30 saatleri arasında yoğun bir eğitimle sürdürülen üç kredi değerindeki kursta kuramsal bilgi yüklemenin yanında olanaklar ölçüsünde uygulamalı çalışmalara da yer verildi. Latince'nin tıp alanında kullanım özellikleri, Latince ve Grekçe isimlerin çekimleri, küçültme, türetme ekleri, sıfatlar, ortaç ve ulaçlar, tamlamalar, eponim terimler ağırlıklarına göre değerlendirildi. Kurs sonunda yapılan sürpriz genel sınav sonucunda başarılı olan tüm katılımcılara sertifikaları verildi.

Katılımcıların ortak kanaati, hoca-öğrenci ilişkisi yerine arkadaşlık ortamında gerçekleşen kursun son derece verimli geçtiği, düzenlenmesinde çok geç kalındığı ve en kısa zamanda tüm Türk anatomistlerinin benzeri eğitimi almaları gerektiği şeklinde oluştu.

Kursiyerlerin Görüşleri

Kurs bitiminde, 15 adet Likert tipi sorudan oluşan değerlendirme formu kursiyerler tarafından dolduruldu. Olumsuz görüşlerin (1); olumlu görüşlerin (5) olarak değerlendirildiği formlar aracılığı ile kursun düzenlenmesi ve eğitimciler hakkındaki görüşleri alındı.

Kursla ilgili değerlendirmeler ve beş üzerinden elde edilen skorları:

Kursun amaçları ve hedefi açıktı	4,84
Bilgiler net bir şekilde aktarıldı	4,92
Eğitmen(ler) konularında coşkulu ve hevesliydi	5,00
Teori ve uygulama arasında iyi bir denge kurulmuştu	4,46
Kurs iyi organize edilmişti	4,84
Öğretilenleri işyerimde kullanabilirim	4,84
Derslerde kullanılan etkinlikler amaca uygundu	4,69
Bu kurs, eğitimci olarak kendime güvenimi arttırdı	4,76

Eğitmenlerle ilgili değerlendirmeler ve beş üzerinden elde edilen skorları:

Kendimi rahat hissetmemi sağladı	4,84
Bütün grubun etkin katılımını sağladı	4,61
Konu hakkında kendi bilgisinin sınırlarını iyi çizdi	4,91
Katılımcılar arasında etkileşimi destekledi	4,76
Soru sormamı ve endişelerimi dile getirmemi kolaylaştırdı	4,84
Kazanılacak eğitim becerilerinin hedeflerini açıkça ifade etti	4,84
Becerilerin dayandığı ilkeleri ve mantığını açıkladı	4,53

Kursiyerlerin gündem dışı yazdığı görüşlerinden:

Anatomi eğitimi veren (verecek) olanlar için kesinlikle gerekli bir kurs, Süresi daha uzun (iki hafta) olmalı,
Bu kurs tekrarlanmalı, katılmayanlar da yararlanmalı,
Kursun devamı (ileri seviye için) niteliğinde yeni kurslar da düzenlenmeli,
Sınav önceden haber verilmeliydi,
Kursun yaz döneminde verilmesi daha yararlı olabilir.

Kurs katılımcıları toplu balde (sağda).
Eğitim ortamının görüntüsü (üstte).
Kursun üçüncü günü sosyal programda yer alan Keklik Mağarası (solda) ve Denizli Halı Fabrikası (altta).

* Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı, Bursa
e-posta: cankur@uludag.edu.tr

Adım Adım Anatomi...

❖ Prof. Dr. Atilla Müftüoğlu*

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde okuduğum yıllarda beni en çok zorlayan ders Anatomi olmuştu. Aslında bütün tıp öğrencilerinin korkulu rüyası idi Anatomi. O yıllarda, mezun olduktan sonra bu dersin hocası olmak için hep hayal kurardım. Belki de bu hayalim, tıp öğrencilerinin fakültenin ilk yıllarında en çok etkilendiği dersin Anatomi olmasından kaynaklanıyordu. Mezun olduktan hemen sonra da Anatomi camiasında, bir süre gönüllü çalışarak yerimi aldım. Aradan yıllar geçti, benim gibi düşünen kişilerin oluşturduğu bu aileyi yakından tanıdıkça ne kadar doğru bir seçim yaptığımı ortaya çıktı.

1991 yılında başlayan ilk kongredeki tanışma ve yakınlaşma bugün doruk noktaya ulaştı. 1991 yılı öncesinde çok az kişinin tanıyabildiği Anatomi Ailesi bugün farklı bir konumda. Artık kongre zamanını heyecanla bekleyen bir refakatçi grubu oluştu. Biz ve bizden önceki yönetim kurulları da bu kaynaşmanın ve heyecanın oluşturulabilmesi için büyük çabalar sarf etti. Özellikle kongre yapılacak illerin seçimine çok büyük özen gösterildi.

Anadolu'nun her bir köşesi tarih kokuyor. Bu yerleri görmek, gezmek her zaman mümkün olmuyor. Genellikle bir aylık izinlerimiz, çocuklarımızın isteği doğrultusunda sahil şehirlerinde deniz ve güneşi yaşayarak geçer. Bunda da biraz haklıyız galiba. Ağır ve yorucu bir sezonun sonunda bu güzellikleri hak ettiğimiz kanısındayım. İşte tüm bu gerçekleri göz önünde tutan yönetim kurulumuz kongreleri Anadolu'nun güzel şehirlerine kaydırması ve bu tarihi güzellikleri camiamıza tanıtma ve yaşatma fırsatı vermiştir.

Gaziantep (1998), Antalya (1999), Trabzon (2000), Edirne (2001), Sivas (2002), Diyarbakır (2003), Konya (2004) gibi şehirlerimiz bu güzelliklerden birkaç tanesi. Böylece önümüzdeki yıllar bizlere Anadolu'yu adım adım dolaştıracak...

* İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, İstanbul
e-posta: atillamuftuoglu@myynet.com

Adım adım Anadolu dedim de aklıma Adım Adım Anatomi sloganı geldi. Nedir bu sloganın esprisiz?..

2002 yılında seçilen Anatomi Derneği yönetim kurulu, olağan ilk toplantısını yaptığında bir takım kararlar almıştı. Bu kararlardan birinde tüm Türkiye'deki tıp fakültelerinin Anatomi anabilim dalları ziyaret edilecek, meslektaşlarımız ile birlikte sorunlarımız yerinde tartışılacaktı. Aldığımız bu karar bizleri gerçekten çok heyecanlandırmış ve bu ziyaretlerin bir an önce başlamasına karar verilmişti.

Nisan 2003'ün son haftası içinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'nı ziyaret ederek bu zevkli yolculuğa başladık. Anabilim Dalı Başkanı Yard. Doç. Dr. Ahmet Songur son derece hevesli, imkanları dahilinde yeni kurulan bölüme bir şeyler kazandırmak için çalışsan, çabalayan bir arkadaşımız. Güzel bir kampus içinde iyi bir konumda yerini almış bir anatomi binası. Kısıtlı imkanlar, ancak olumlu gelişmeler gördük. Birkaç saatlik misafirlikten sonra Afyon'dan ayrılırken, İktbal Lokantası'nda verdiğimiz kısa süreli kaymaklı ekmek kadayıfı molasından aldığımız enerji ile akşam Isparta'ya ulaştık. Doç. Dr. M. Ali Malas başkanlığındaki Isparta ekibi bizi şehre girişte karşıladı ve Eğirdir Gölü'ne manzaralı Üniversite Uygulama Otel'i'ne yerleştik. Göl manzaralı akşam yemeğinde Anatomi ile ilgili sorunları da tartıştık; hemen hemen aynı sorunlar. Ama bu sorunları aşabilecek kararlılıkta ve azimde bir ekip ile de aynı masada oturuyorduk. Bu cesaret ve yüreklerinden dolayı onları da kutluyoruz.

Bir gün sonra sabah Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü'nü ziyaret ediyor ve Tıp Fakültesi mensubu olmayan Rektör Bey'e kadavranın anatomideki öneminden bahsediyor ve Anatominin Tıp Fakültesi içinde ayrı bir yerinin olması gerektiğini vurguluyoruz. Anatomideki çalışmalarını ve fiziki şartlarını gördükten sonra arkadaşlarımıza teşekkür ediyor ve tekrar Eğirdir gölünü seyrederek Konya'ya doğru yol alıyoruz. Programda bir gecikme olduğu zaman direksiyonu Dr. Şimşek Cankur'a veriyoruz ve böylece aradaki kaybolan zamanı kapatıp saatinde hedeflediğimiz yere ulaşıyoruz. Konya'ya da belirlediğimiz zamanda yetiştik. Bizi bekleyen kuvvetli bir ekip vardı Konya'da. Üstelik Ankara'dan gelen Prof. Dr. Doğan Akşit, Prof. Dr. Hamdi Çelik ve Doç. Dr. Mustafa Sargon da bizi karşılayan ekibin içindeydi. Güzel bir akşam yemeğinde beraber olduk. Adeta bir sene sonraki kongrenin yemek provasını yapıyorduk. Bir gün sonra sabah, kahvaltı eşliğinde yönetim kurulu toplantımızı yaptık. Toplantıdan çıkan en önemli sonuç, daha önce düşüncelerimizde var olan her yıl kongre yapılması fikrinin resmi bir şekilde teyid edilmesiydi. Bu karara sanırım Konya'daki arkadaşlar kadar tüm Anatomi camiası da memnun olmuştur.

Yönetim kurulu üyelerinin yaptığı Adım Adım Anatomi'nin ilk gezisinin son durağı Ankara idi. 27 Nisan günü, Ankara Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı öğretim üyelerinin büyük özverileriyle hazırladığı, rahmetli Prof. Dr. Kaplan Arıncı adına düzenlenmiş "İnguinal Bölge Anatomisi Disseksiyon Kursu"na katıldık. Son derece organize ve içtenlikle

hazırlanmış bu kursun bitiminde gezimizin sonuna gelmiştik. İkinci ve daha kapsamlı Adım Adım Anatomi gezisinde buluşmak üzere ayrıldık.

İkinci gezimiz 2 Haziran 2003 tarihinde başladı. Mart 2003'deki Dresden kongresinde Prof. Dr. Gürsel Ortuğ'dan yönetim olarak aldığımız tatlı eleştirileri gidermek için ilk durağımızı **Eskişehir** olarak belirledik. Saat 11.00 sularında Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin Anatomi Anabilim Dalı'nda sıcak ve içten duygularla karşılandık. 2 saatle sınırlı olması gereken ziyaretimiz Gürsel Hocanın misafirperverliği sonucu çok keyif aldığımız bir zaman dilimine dönüştü. Anatomiye yapılan hizmetleri gururla izledik. Hocadan Diyarbakır kongresinde bir konuşma sözü de aldıktan sonra saat 15.00'de Eskişehir'den ayrıldık.

Program gereği aynı gün saat 20.00'de Adana'da olmamız gerekiyordu. Bu koşullarda yapılması gereken tek şey direksiyon başına Dr. Şimşek Cankur'un geçmesi idi. Öyle de oldu. Radar engellerini çeşitli bahanelerle aşarak saat 21.00'de **Adana**'ya ulaştık. Bu bir rekordu. Adana'ya girdiğimizde çalan bir cep telefonu ve telefonda gelen bir ses, bizleri Balcalı Sosyal Tesisleri'nde Adana kebaba bekliyordu. Çok keyif aldığımız bir akşam yemeği oldu. Prof. Dr. Behice Durgun'un eşliğinde baraj manzaralı otelimize giderken, "bu geziye iyi ki karar vermişiz" diye de mırıldandık keyifle. Sabah kahvaltısından sonra Prof. Dr. Fahri Dere başkanlığındaki Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'nı ziyaret ettik. Gelenek haline getirdiğimiz toplu fotoğraf çekimini burada da gerçekleştirdik.

Sohbet koyulaşmış, Anatomi'den ihtisas alan doktor arkadaşların geleceği gündemimize oturmuştu. Fahri Dere Hocanın bu konudaki güzel önerilerini belleğimize kaydettik ve daralan zamanımızı da göz önüne alarak Mersin'e gitmek üzere Adana'dan ayrıldık.

Mersin güzel bir sahil şehri. Yerel yönetimler çok iyi çalışmış. Şehre ilk girişte geniş caddeler, düzenli parklar ve yeşillikler dikkat çekiyor. Kısa bir şehir turundan sonra Anatomi Anabilim Dalı'na ulaştık. Doç. Dr. Hakan Öztürk başkanlığında genç ve dinamik bir ekip bizi karşıladı. Bütün gezi boyunca güler yüzlü öğretim üyelerini karşımızda gördükçe, beş kişinin sıkışık bir şekilde yapmış olduğu otomobil seyahatinin zorluğu unutuluyor ve bir anda mutluluğa dönüşüyordu.

Yöneticilere yaptığımız ziyarette Mersin Anatomi Anabilim Dalı'nın istek ve ihtiyaçlarını sıralamak istiyorduk. Fakat karşımızda öyle bir dekan ve rektör bulduk ki sanki anatominin içinden gelmişler. Tüm sorunları biliyor ve çözmek için de ellerinden geleni yapıyorlar. Rektör Prof. Dr. Uğur Oral, kampusa 85.000 ağaç dikmenin gururunu yaşıyordu. Anatomi uzmanlarımız ile ilgili sorunlarımız için Üniversitelerarası Kurul'da gerekli destek sözünü aldık ve Gaziantep'e gitmek üzere vedalaştık.

Gaziantep, benim doğup büyüdüğüm ve üniversite öncesi anılarımın olduğu bir şehir. Yönetim kurulundaki arkadaşlar ile Gaziantep'e yaklaşırken ayrı bir heyecan duyuyordum. Bir iki saat gecikmemiz vardı ve hava kararmaya başlamıştı. Misafirlerimizin ağırlanması konusunda Prof. Dr. Erdem Gümüşburun ile tatlı bir çekişme yaşıyordum. O gece Kavaklık Et Lokantası'nda Gaziantep mutfağının güzelliklerini hep birlikte yaşadık. Sabah güne erken başladık. Önce Anatomi Anabilim Dalı'nı ziyaret ettik. Dr. Erdem Gümüşburun'un elemanlarını kanatları altında nasıl koruduğuna şahit olduk. Uyumlu bir ekip halinde imkanlarını zorlayarak çalışan arkadaşların varlığı beni bir hemşehrileri olarak gururlandırdı.

Liseden devre arkadaşım olan, Rektör Prof. Dr. Hüseyin Filiz ile buluştuk ve geçmişiyad ederken, anatominin sorunlarını da dile getirmiş olduk. Tüm Anadolu Üniversitelerinde gördüğüm geniş ve bakımlı kampus kervanına Gaziantep Üniversitesi'nin kampusu da katılmış. Ülke adına gurur verici bir durum. Kampus içinde yetişen Antepfıstığı Üniversiteye ayrı bir gelir kaynağı olmuş.

Öğle yemeğimizi Çağdaş Et Lokantası'nda yedikten sonra ellerimize aldığımız baklava kutuları ile Şanlıurfa'ya doğru yola çıktık. Yol boyunca fıstık ve zeytin ağaçlarını seyrederek ve Birecik köprüsünden de geçerek Şanlıurfa'ya geldik. Ancak mesai bitimine yetişebilmiştik. O nedenle Harran Üniversitesi'nin Anatomi öğretim üyeleri ile görüşme fırsatı bulamadık. Ama tarihi **Şanlıurfa**'yı da kısaca görmenin mutluluğu gözlerimizden okunuyordu. Aracımız Diyarbakır yönünde ilerlemeye başladı. Atatürk barajından dolayı sulu tarıma geçen bölge yakın gelecekte ülkenin önemli bir gelir kaynağı haline gelecek. Götülden inandığımız bu düşüncelerle Ülkemizin geleceği ile ilgili güzel hayaller kurarak **Diyarbakır**'a girdik. Büyük ve tarihi bir şehir. Üniversite kampusu şehrin bir hayli dışında. Ayrı bir dünya, ayrı bir yerleşim yeri. Beş büyük köyün istimlak edilmesi ile oluşturulmuş güzel bir kampus. Lojmanı, sosyal binaları, fakülte ve yüksekokulları bu geniş mekana özenle oturtulmuş. Bizi Prof. Dr. Savaş Hatipoğlu karşıladı ve konaklayacağımız Sosyal Tesislere götürdü. Biraz kendimize gelebilmemiz için bize bir süre tanıdı ve akşam yemeği için Kongre sırasında

konaklanacak otellerden Prestij Otel'de buluştuk. Yemeğe İstanbul'dan yakın arkadaşım olan Diyarbakır Valisi Sayın Nusret Miroğlu'da katıldı. Kongrenin en iyi şekilde yapılabilmesi için neler gerektiği Vali Bey'in de fikri alınarak masaya yatırıldı. Ortaya güzel fikirler çıktı. Vali Bey'den de Kongreye destek sözü aldık ve bu güzel yemekli toplantıyı bitirdik. Doğrusu aynı günde 3 büyük şehirde bulunmanın zorluğunu yaşayan arkadaşlarla birlikte deliksiz bir uykuyu hak etmiştik. Öyle de oldu.

Sabah yönetim kurulu toplantısını Diyarbakır ekibinin de katılımı ile, aynı zamanda Veteriner Fakültesi Dekanı olan Prof. Dr. Savaş Hatipoğlu'nun makam odasında yaptık. Kongrede her şeyin mükemmel yürümesi için fikirler ve düşünceler yarıştı. Sanırım tüm camianın sosyal ve bilimsel yönüyle keyif alacağı ve belleklerden silinmeyecek bir kongre daha yaşayacağız.

İstanbululuların son zamanlarda tanıştığı yeni bir yemek kültürü olan "Kaburga Sofrası"nı, kaynağında yani Diyarbakır'da yemenin zevkini yaşadık. Yediğimiz bu öğle yemeğinden sonra Elazığ'a doğru hareketlendik. Zor bir yolculuk olacağını yola çıktığımızda anladık. Dağların arasında virajlı ve jandarması bol olan yolda ilerlemeye devam ettik.

Diyarbakır Elazığ arası kilometre olarak fazla uzun değil ancak bu yolda sürat yapmak da imkansız. Ama ekibimiz her şeyi göze almış ve bu turu yılmadan, zevkle tamamlamak istiyordu. Bu istek ve arzu ile kendimizi akşam üstü Elazığ'da bulduk. Gözlerini Diyarbakır'dan gelen yola çevirmiş sabırsızlıkla bizleri bekleyen **Elazığ Anatomi Anabilim Dalı** ekibi ile buluştuk. Gözlerinden ve davranışlarından bizleri daha erken bekledikleri belli oluyordu. Belli ki bizlerle daha uzun süreli ve daha yoğun ilgilenmek istiyorlardı. Ama kağıt üzerinde yapılan gezi programının bir iki saat aksaması da yine aynı ekip tarafından normal karşılandı. Bir yorgunluk kahvesinin ardından hemen Dekan Bey'le görüştük. Böyle bir gezinin yapılmasında dolayı yönetim kurulumuz Dekan Bey tarafından takdir topladı. Prof. Dr. Mustafa Sarsılmaz Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'na inanılmaz bir hareket ve düzen getirmiş. Bu fakülte için bir kazanç olarak görüyoruz. Güneş batmış yerini alacakaranlığa bırakmıştı. Başımızı bulduğumuz yerden yukarı kaldırıp uzaklara baktığımızda tarihi bir mekan gördük; Harput. Hep şehirlerarasında çalışan yolcu otobüslerinin üzerinde okurduk Harput adını. Coğrafya

kitaplarından da bildiğimiz Harput'u yakından görmenin ve oradan Elazığ'ı seyretmenin gururunu yaşadık. Arap Dede'nin cesedinin asırlardır çürümeden nasıl kalabildiğini gözlerimizle gördük. Özellikle Anatomist arkadaşlarımız da buraya yapacakları bir ziyarette bu mekanı görmelerini tavsiye ederiz.

Programda akşam yemeği Malatya olarak örgütlenmişti. Ancak Harput'ta Elazığ'ın kendine has kebabı ile bu görevi yerine getirdik ve gecenin karanlığında Malatya'ya doğru yola çıktık. İki şehrin arasındaki baraj köprüsünden geçerken Anadolu'nun bu güzelliklerini daha önceden keşfedememiş olmanın üzüntüsünü yaşıyorduk. Gecenin ilerleyen saatlerinde **Malatya**'ya ulaştık. Doç. Dr. Barbaros Durgun bizi karşıladı. Üniversite misafirhanesinin lobisinde hep beraber bir gün sonraki programı oluşturduk ve odalarımıza çekildik. Sabah bahçede, çiçeklerin arasında kahvaltı yaptıktan sora hepimizin ortak görüşü olan Anadolu'nun en büyük ve en kapsamlı hastanesi olan Turgut Özal Tıp Merkezi'ni gezdik. Sonrasında Tıp Fakültesi dekanı ile sohbetimiz genellikle tıp eğitimi ağırlıklı idi. Hacettepe Tıp Fakültesi mezunu olan Dekan Bey'in Anatomi'ye bakış açısı da bizleri Doç. Dr. Barbaros Durgun ve ekibi adına sevindirdi ve herkesle vedalaşıp Kayseri'ye doğru yola çıktık.

Malatya Kayseri arası kilometre olarak uzun bir mesafe. Ancak manzarası bol olan bir yolculuğa başlayacağımız Malatya çıkışında belli oldu. Gürün yakınlarında Gökpınar tabelasını gördük. 2002 yılındaki Sivas gezimizi süsleyen bu pınarı hatırladık ve Prof. Dr. Mehmet Çimen'in kulaklarını çınlattık. Ama

Çimen'in kulakları çınlarken bizim de midemiz zil çalmaya başlamıştı. Belli ki hepimiz Gökpınar'da yediğimiz alabalığı hatırladık. Direksiyon ansızın sola doğru kıvrıldı ve o güzel mekana ulaştık. Balıklarımızı yedikten sonra bizi sabırsızlıkla bekleyen Kayseri ekibine akşam 17.00'de ulaştık.

Kayseri Erciyes Üniversitesi kampusu şehrin ortasında ve çok geniş bir mekanı işgal ediyor. Planlı bir şehircilik anlayışı kampusun içine de yansımış. 1950'lerden bu yana Kayseri'de çok çalışkan ve vizyonlu belediye başkanları işbaşına gelmiş. Hepsisi de Kayseri'ye çok güzel eserler, yollar, parklar bırakarak gitmişler. Bu güzelliklerden Üniversite kampusu da nasibi almış. Ayrıca Kayseri'nin ileri gelenleri de kampus içerisinde çeşitli amaçlara hizmet eden 28 eser bırakmışlar.

Kayseri'de Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı başkanı Prof. Dr. Kenan Aycan başkanlığındaki ekip bu güzel şehri tanıtırken bizlerden tam not aldılar. Döner Kümbet, Hunat Hatun hamamı, camisi, medresesi, Kayseri kalesi, tıp fakültelerinin ilk temelini atıldığı Gevher Nesibe Külliyesi, Talas Koleji bizi etkileyen yapıtlardı. Şehri tepeden seyrederek yediğimiz akşam yemeği sırasında başlayan anatomi sohbetleri ertesi gün de devam edecekti. Ancak yolculuğumuzun son etabına gelmiştik. Üniversite Misafirhane'sine dönüştürülmüş olan Talas Koleji gezimizin son güzel konaklama noktası oldu. Gezimizin son günü Anatomi Anabilim Dalı'nı gezdik. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin genç ve dinamik dekanı ile anatominin sorunlarını paylaştık. Öğle yemeği sonrası Kayseri ekibi ile vedalaşıp Ankara yönüne doğru yola koyulduğumuzda yaşadığımız tatlı yorgunluğun bir sonraki gezi planlarının ilk fikirlerinin meydana çıkmasını engelleyemediğini fark ettik...

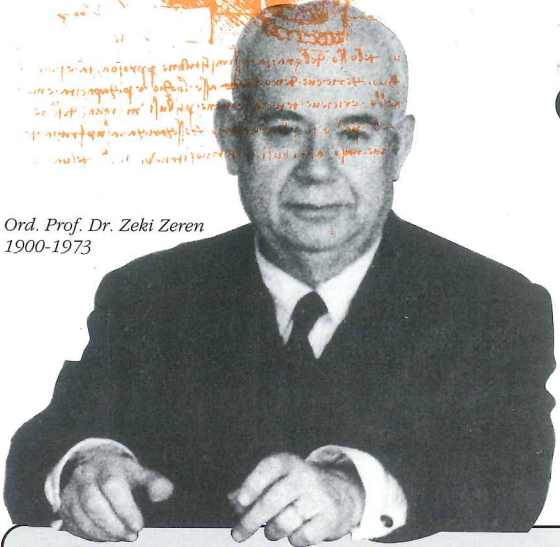
Her iki gezimizde de bizleri içtenlikle karşılayan, ağırlayan, sevecen tutumları ile bizleri mutlu eden tüm öğretim üye ve yardımcılarına yönetim kurulu olarak şükranlarımızı sunuyoruz.

Ölümünün 30. yılında Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren

*Cumhuriyetimizin ilk hekimlerinden, büyük
Anatomi Hocası Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren
ölümünün 30. yıldönümünde anılıyor.*

Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren
1900-1973

Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren'i 1973 yılında, emekli olduktan kısa bir süre sonra yitirdik. Türk Anatomi bilimi ve öğretiminde çok önemli bir yere sahip bu büyük hoca ölümünün 30. yıldönümüne rastlaması dolayısıyla VII. Ulusal Kongremizde ayrı bir oturumla anılıyor. Aynı tarihlere rastlayan Bültenimizin bu sayısının Ustalarımız bölümünü de Zeren Hoca'ya ayırdık.

Türkçe Anatomi Terminolojisinin Kurucusu: Zeki Zeren

Prof. Dr. Salih Murat Akkın*

Bundan 30 yıl önce, 73 yaşında yaşama veda eden Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren yenilikçi Cumhuriyet aydınları kuşağının alanımızdaki temsilcisiydi. Zeren Hoca'yı Anatomi kitapları, araştırmaları, anatomistlik mesleğinin kurumsallaşmasına yönelik girişimleri, toplumsal yazıları ve terminolojideki önemli çalışmalarıyla anımsıyoruz. Zeki Zeren, köklü İstanbul Tıp Fakültesi ekolünün Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan kuşağında, Berkol Hoca'nın 20. yüzyılın başlarında Ülkemize getirdiği modern anatomi uygulamalarının izinden giderek, 1933 Üniversite Reformu sonrası başladığı anatomi öğretim üyeliğine yaklaşık 40 yılını vermiş ve birçok anatomi hocası yetiştirmiştir. Batı ülkelerinin anatomistleri ile kurduğu akademik ilişkiler, uluslararası saygın dergilerle editörlük görevleri ve uluslararası bilimsel organizasyonlarda Türkiye'nin de yer alması için gösterdiği çabalar Zeren Hoca'nın önemli ilklerindedir. Hepsinden önemlisi ise tıp dilinin Osmanlıca terminolojiden Türkçe'ye dönüştürülmesinde ve bugün Türkçemizde yadırgamaksızın kullandığımız birçok anatomik adlandırmanın derleme ve düzenlenmesinde etkin ve öncü bir rol üstlenmiş olmasıdır. 1933'ten itibaren terminoloji konusuyla yakından ilgilenen Zeren Hoca, İstanbul Üniversitesi

* İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, İstanbul
e-posta: sma@deomed.com

bünyesinde kurulan terminoloji koordinasyon heyeti ve ayrıca tıp fakültesindeki terim komisyonunda aktif görevler üstlenmiştir. 1938'deki IV. Türk Dil Kurultayı'nda sunduğu raporda "Biz hekimlik terimlerinde iki yönden çalışmaktayız, birincisi haklı ilgilendiren biyolojik ve anatomik kelimeler... İkinci yön olarak da, halkı ilgilendirmeyen ve meslek bakımından önemi olan ve yüksek bilimin malı bulunan kelimeler üzerindeki çalışmalarıdır." demektedir. Tıp Fakültesi Terim Komisyonu'nun hazırladığı "İnsan Anatomisini İlgilendiren Temel Terimler" Üniversite Terim Düzenleme Kurulunca incelenip kabul edilerek Maarif Vekilligince onaylanmış ve 1943 yılında basılmıştır. Zeren Hoca 1946'da "Latince-Türkçe-Osmanlıca Anatomi Sözlüğü ve Türk Anatomi Terimleri" adlı önemli kitabını yayınlamıştır. 1959'da bazı eklemelerle kitabın-ikinci baskısı yapılmıştır.

Zeren Hoca yaşamının bir kulvarını önemli bir yenilik olan Türkçe terminoloji savaşımına ayırmıştı. Her yeniliğin karşına dikilen dirençler gibi doğal olarak dildeki değişim de eleştirilerle karşılaştı. Ancak yılmayan çabaların sahiplerinden biri olan Zeren Hoca da kuşağının diğer temsilcileri gibi sadece yalın bir heves uğruna ter dökmüyordu. Onlar kendilerinden önceki kuşaklardan farklıydılar. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında Balkan, Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşı'nı görmüş, İstanbul'un işgal günlerinde tıp öğrencisi olmuş,

sonrasında ulusal bağımsızlığın haklı gururunu sevinçle yaşamışlardı. Yenilikçilikleri Cumhuriyet'in felsefesindeki "memleketine yararlı olmak" ülküsüyle pekişiyordu.

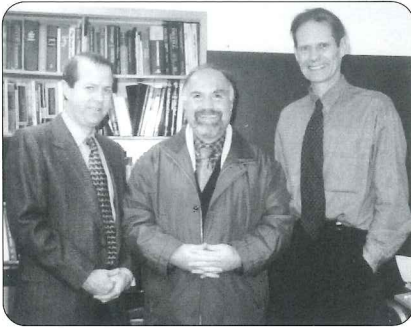
1952 yılında, terminoloji ile ilgili çalışmalarını duyurmak amacıyla hazırladığı çeşitli yazılardan birini daha yayıncıya gönderirken yazdığı mektupta hislerini "Bu emeğimi değerlendirirsen ölümünden sonra belki bir rahmet okuyan olur..." ve devamında da terim reformunun Atatürk'ün, 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra yaptığı işaretle hızını alabildiğini belirterek "...ve naçiz arkadaşının da tıbbın temeli olan Anatomi terimlerinde emeği vardır" sözleriyle belirtmektedir. Ölümünden önce yazdığı son kitap önsözünde, bir Hint atasözünün, "Ölmeden önce bir ağaç diken boşuna yaşamış değildir." dediğini belirtmekte ve devamında "Ben de Türk Tıp alanına bir ağaç diktim" diyerek her zaman inandığı "kendinden sonrakilere faydalı olmak heves ve gayretiyle çalışıp bir eser bırakmadan veya bilim dallarından birine bir katkı yapmadan ölüp giden bilim adamları yaşamamış sayılırlar" düşüncesinin doğruluğunu bir kez daha fazlasıyla kanıtlanmanın gururunu yaşıyordu.

Ölümüne dek terminoloji konusuna büyük önem ve emek veren Zeki Zeren, anatomi alanındaki birçok başarılı katkının yanı sıra yaşayan Türkçe anatomi terminolojisinin etkin kurucusu olarak kabul edilmelidir.

ABD'de Anatomi Eğitimi ile İlgili İzlenimlerim ve Ülkemizdeki Anatomi Eğitimi ile Karşılaştırılması

Doç. Dr. Mehmet Ersoy*

Bir süre önce Üniversitem tarafından ABD'de UIC (University of Illinois at Chicago) College of Medicine, Department of Anatomy'de anatomi eğitimindeki gelişmeleri incelemek üzere gözlemci (observer-consultant) olarak görevlendirildim. Bu sırada komşu eyaletlerdeki tıp fakültelerine de ziyarette bulundum. Gözlem yapma şansı bulduğum tıp fakülteleri arasında ayrıca Chicago'daki Rush University Medical School ve Loyola University Medical School, Springfield'deki Southern Illinois University Medical School (probleme dayalı tıp eğitiminde ABD'de ilk 10 arasında gösterilmektedir), Wisconsin eyaletinin Madison şehrindeki Wisconsin University Medical School sayılabilir. Bu ziyaretlerimiz esnasında ilgili bölümlerdeki eğitimcilerden gördüğümüz ilgi, yardım ve destekleyici yaklaşımlar bizleri son derece memnun etmiştir. Bilimin evrenselliği ve bilginin paylaşımı doğrultusunda sergilenen bu içten ve sıcak tutumlar geleceğe daha bir umutla bakmamızı sağlamıştır. Bu yazıyı kaleme alma sebebim edindiğim deneyimleri paylaşmak ve ülkemizde neler yapabileceğimizi tartışmaya açmaktır. Avrupa ülkeleri ve Ülkemizden farklı olarak ABD'de tıp eğitimi 4 yıldır. Belli

* Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, Kırıkkale e-posta: fususersoy@mail.koc.net

college'lerden (premedical, predentistry vb) mezun olup bachelor'a derecesi almış olan öğrenciler başvuruya hak kazanmakta ve bunlar arasından başarılı olanlar tıp fakültesi öğrencisi olarak kabul edilmektedirler. Bunlardan bir kısmı kolej eğitimleri sırasında anatomi dersi almakla birlikte anatomi dersi zorunlu bir ders değildir. Bazı kolejlerde alınması kuvvetle tavsiye edilen dersler arasında yer almaktadır.

ABD'deki temel anatomi eğitimi yöntemlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Teorik amfi dersleri (lecture)
- Kadavra disseksiyonları (pratik ders)
- Radyolojik görüntüler (X-ray, CT, MR görüntüleri)
- Bilgisayarda üç boyutlu görüntüler
- Disseksiyon filmleri (Önceden yapılmış kadavra disseksiyonları, konu ile ilgili bilgiler kamera ile çekilerek laboratuvar esnasında gösterilmekte ya da web sayfalarına konularak öğrencilerin önceden bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır)
- Plastinasyon örnekleri
- Anatomik modeller
- Klinik beceri laboratuvarları

ABD'de kürsü dersleri geleneksel (system-oriented) ve entegre (traditional) eğitimde hala önemini korumaktadır. Örneğin; UIC College of Medicine'de entegre (traditional) eğitim yapılmaktaydı. Ancak eğitim süresinin kısalığı anatomi ders saatlerinin azaltılmasına, her bilgiyi verme yerine öğrenciye kaynak kitaplar göstererek daha çok kendi kendine öğrenmeyi, ancak gerekli bilgileri vurgulamak şeklinde olmaktadır. Anatomi dersleri klinikle iç içedir. Klinik anatomi konuları birinci sınıfın ilk gününden itibaren sıkça verilmekte, klinikte sıkça karşılaşılabilecek anatomi bilgileri önemle vurgulanmaktadır. Bunda Ulusal Board ve USMLE sınavlarındaki soru tiplerinin de büyük katkısı vardır. Bilindiği üzere bu sınavlar sınıf geçebilmenin ve mezun

olabilmenin temel koşuludur. Soru tipleri klinik bir vakaya dayanmakta, bu vakadan yola çıkarak öğrencinin anatomi bilgisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ancak bu aşamada öğrenciden problemi çözmesi beklenmektedir. İster klasik sistem olsun, ister entegre sistem (traditional) ya da probleme dayalı (PBL) temel yaklaşım öğrenciyi problemi çözmeye yönlendirmektedir. Bu yöntem probleme dayalı eğitimde problem-based iken, entegre eğitimde case-based'dir.

Anatomi müfredat programlarının standardizasyonu ile ilgili güçlükler ABD'deki tıp fakültelerinde de halen devam etmektedir. Farklı eğitim yöntemleri ve daha güzel bulma çalışmaları ister istemez müfredat farklılıklarını doğurmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak okuduğum bir literatürde İngiltere ve İrlanda'daki tıp fakültelerindeki müfredat farklılıkları ortaya konmuş ve standardize bir eğitim programı oluşturulmasının güçlüğü vurgulanmıştır. Ülkemizdeki tıp eğitiminin standardizasyonu çerçevesinde anatomi eğitiminin de mümkün olduğunca standardize edilmesi belki de Anatomi Derneği bünyesindeki eğitim gurubunun çalışmaları sayesinde mümkün olabilecektir. İstenilen tam bir entegrasyon değildir. Program farklılıkları çiçek bahçesindeki farklı renk ve kokudaki çiçekler gibi anatomi eğitimine güzellik ve zenginlik katacaktır.

Hiçbir yöntem anatomi eğitiminde kadavra disseksiyonunun yerini alamaz.

Bugün dünyada kabul edilen en iyi anatomi öğrenme yöntemi kadavra disseksiyonudur.

Ülkemizde kadavra sayısı yetersizdir ve temininde güçlük vardır. Bu nedenle bazı tıp fakültelerimizde halen kadavra eğitimi yapılamamaktadır. Asistan eğitiminin daha ön planda tutulması gereği öğrencileri önceden hazırlanmış kadavra proksiyonları ile yetinmek zorunda bırakmaktadır. Ancak görmeden ve dokunmadan yapılacak bir kadavra eğitiminin yetersiz kalacağı bütün anatomistlerce kabul gören bir görüşür. Ülkemizde yeni hazırlanmakta olan adli tıp yasası çerçevesinde kadavra temini konusuna bir çözüm arama çalışmaları bizleri son derecede mutlu etmektedir. ABD'deki tıp fakültelerinin anatomi anabilim dallarında 4-5 öğrenciye bir

kadavra düşmektedir. Öğrencilere sene başında standart malzemeler (bisturi, pens, penset, makas, elektrikli kemik testere v.s. gibi) teslim edilmekte ve disseksiyonlar bizzat öğrenciler tarafından yapılmaktadır. Öğretim elemanları süpervizör olarak görev yapmakta, zaman zaman bizzat disseksiyon yaparak öğrencilerin konuyu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Enine boyuna yapılan disseksiyonlar sonucu didik didik edilen kadvralar sene sonunda yakılarak imha edilmektedir. Bilgisine başvurduğum kadavra teknisyeni bana UIC College of Medicine'a bu sene 75 kadavra geldiğini ve bunlardan 50'sinin bu sene kullanılacağını söylemiştir.

Günümüzde kadavra temelli eğitim yanında yeni eğitim-öğretim teknikleri de devreye girmiş bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi bilgisayar destekli öğrenmedir.

Önemli bir gözlem olarak *radyolojik anatominin* anatomi eğitimine yoğun olarak girdiğini tespit ettim. UIC College of Medicine'de gross anatomi modülünde haftada 1 saat radyolojik anatomi dersi mevcuttu. UIC College of Medicine'de radyologlar bu dersi verirken, Wisconsin University Medical School'da bu ders anatomistler tarafından verilmekteydi. UIC College of Medicine'de 60 soruluk gross anatomi final sınavında 5-6 soru radyolojik anatomiden sorulduğunu gözlemledim. X-ray grafipleri, BT ve MR görüntüleri komite boyunca laboratuvar duvarlarında asılı durmakta, öğrenilmesi istenen önemli anatomik yapılar işaretlenerek gösterilmektedir. Öğrenciler pratik saatlerinde uygun zamanlarında bu görüntüleri tekrar tekrar gelip çalışabilmektedir. USG'de normal anatomik yapıların görüntüsü, endoskopik yöntemler, bunların nasıl yapıldığı, endoskopik görüntüler, hatta yer yer öğrencinin dikkatini çekebilmek maksadıyla patolojik görüntülere yer verilmekte ve öğrencinin bunu normal yapıyla kıyaslamasına olanak sağlanmaktadır.

Yine ilginç bir gözlem olarak *embriyoloji derslerinin* anatomi dersleri ile iç içe geçtiğini gözlemledim. Organ sistemlerinin gelişimi, bu gelişim sırasında oluşabilecek aksaklıklara bağlı olarak gelişebilecek konjenital anomalilerin neler olabileceği vurgulanmakta, bunlara bağlı oluşabilecek anatomik defektler anlatılmaktadır. Hatta bazı normal anatomik yapıların embriyolojik kökenlerinin bilinmesi bilgilerin kavranması ve öğrencinin kafasına

yerleşmesi açısından son derece yararlı olmaktadır.

Çalışma yaptığım UIC College of Medicine'de 3-4. sınıf öğrencilerinin bir kısmının seçmeli ders olarak anatomiye aldığını tespit ettim. Bilgisine başvurduğum gross anatomi koordinatörü Dr. Norm Lieska öğrencilerin yaklaşık % 10'unun anatomiye seçmeli ders olarak tercih ettiğini, bunların önemli bir kısmının gelecekte cerrahi branşları seçmeyi düşünen öğrenciler olduğunu belirtti.

Özel bir Üniversite olan Loyola Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'nda yaklaşık 10 öğrenciye bir bilgisayar tahsis edilmiş olması ve buradan üç boyutlu olarak kadavra disseksiyonlarının gösterilmesi ve şematik şekillerle konunun verilmesi benim açımdan son derece faydalı oldu. Benzer uygulamaları Wisconsin Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'nın web sayfasında görmek bilgisayar destekli bu eğitim sisteminin anatomi eğitiminde yaygın olarak kullanılmaya başlanacağını bir göstergesi oldu. Hatta Wisconsin Üniversitesi Tıp Fakültesinden ders notlarını ve disseksiyon filmlerini almak da mümkün oldu. Burada öğrenciler önceden bu filmleri ve eğitim materyallerini seyrederek ve öğrenerek gelmekte, daha sonra derslerde ve pratiklerde bunları tartışma ve kadavra üzerinde görme olanağı bulabilmektedirler. Kadavranın yerine bilgisayar üzerinde yapılan üç boyutlu simülasyonların kullanıldığı bir yaklaşım bugün için taraftar bulamamaktadır.

Diğer bir önemli gözlemimiz *plastinasyon çalışmalarını* olmuştur. Bu teknigin temeli kadavradaki bir dokunun (karaciğer, kalp, akciğer v.s. gibi solid bir organın) belli işlemlerden sonra (asetonla dehidrate ettikten sonra silikon ile doldurma esasına dayanan) normal dokunun yerini plastine materyalin alması esasına dayanmaktadır. UIC College of Medicine laboratuvarında böyle bir materyali ilk gördüğümüzde kadavradan çıkarılmış bir akciğer sanarak bayağı şaşırmıştık. Sonra temas ettiğimizde bunun gerçek bir akciğer dokusu olmadığını anladık. Ülkemiz gibi kadavra sıkıntısının çekildiği ülkelerde bu tür plastinasyon materyalleri gerçek dokuya benzemesi, toksik olmaması, uzun süre saklanabilmesi gibi nedenlerle eğitim materyalleri olarak yaygın olarak kullanılabilir.

Ülkemizde yaygın olarak kullanılan *anatomik modellere* ABD'de nadir olarak

rastladık. Kadavra sayısının bolluğu model üzerinde çalışmanın gereksizliğini ortaya koymuştur. UIC College of Medicine'de gross anatomi modülünün koordinatörü Dr. Norm Lieska sorum üzerine "Gerçeği varken neden model üzerinde çalışalım" diyerek kadavranın olduğu yerde anatomik modellere olan ihtiyacın azalacağını ifade etmiştir. Wisconsin Üniversitesi Tıp Fakültesinde anatomik modelden daha çok embriyolojik modellere rastladık. Loyola'da kadvraların blok blok her seviyeden kesilerek önemli anatomik yapıların işaretlendiği ve bunların şeffaf plastik materyalle kaplanarak kürsünün duvarlarında gösterim amaçlı sergilendiğini gördük. Bu durum kesit anatomisine verilen önemi göstermesi açısından son derece önemliydi. Sonuç olarak kıt olan ülke kaynaklarımızın daha dikkatli kullanımını açısından yukarıda bahsettiğim plastinasyon yönteminin öğrenilip, örneklerinin üretilebilmesi belki de modele olan ihtiyacımızı azaltacak alternatif bir yöntemdir.

Anatominin yaygın olarak kullanıldığı yerlerden biri de *mesleki beceri laboratuvarları* idi. Öğrencinin klinikle erken tanışması, anatomik bilgilerini klinik problemlerde kullanabilmesi, hangi anatomik yapının hangi klinik durum ve uygulamalar için önemli olduğunu bilmesi, mesleki (=klinik) beceri laboratuvarlarında yeterliliğe dayalı eğitimin temel çıkış noktalarını oluşturmaktadır.

Temel yaklaşım öğrenciyi hazırcı, pasif konumdan çıkarıp sorgulayıcı, aktif bir yapıya yönlendirmektedir.

ABD'de yaptığım incelemeler sonucu derin bir hayal kırıklığı yaşamış değilim. *Ülkemizdeki mezuniyet öncesi anatomi eğitimi eksiklikleri olmakla birlikte yeniden yapılandırılarak gelişmiş ülkeler seviyesine getirilebilir.* Temel eksiklerimiz statükoculuktur. İyi bir organizasyon ve planlama pek çok eksikimizi kapatmak için yeterli olacaktır. Dünyayı yeniden keşfetmemize gerek yoktur. Bilimsel araştırmalar, deneyimler ve pratikte yaşananlardan elde edilen bulgulardan sonra gelişmiş ülkelerde oturmaya başlamış tıp eğitimini ülkemize aktarmak, kendi koşullarımıza uyarlamak yeterli olacaktır.

Embriyo Kültürü'ne Bakış

Yard. Doç. Dr. İsmihan İlknur Uysal*

Geride bıraktığımız asrın özellikle son 20-30 yılı iletişim ve uzay teknolojisi başta olmak üzere teknolojinin her alanında baş döndürücü hızdaki gelişmelere tanıklık ederken, tıp alanında yapılan araştırmalar, mevcut bilgi birikimini her geçen yıl katlayarak artırdı. Gelişen teknoloji insanların hayatını kolaylaştırırken, ortaya çıkan yan ürünler, biyolojik ve kimyasal atıklar, zehirli gazlar ve diğer çevresel etkenler insan sağlığını olumsuz etkileyen yeni ekolojik şartları da beraberinde getirdi. Bu olumsuzluklar sadece o ortamda yaşayan bireylerin sağlığını tehdit etmekle kalmayıp, anne karnında gelişmekte olan embriyo veya fötüs üzerinde de istenmeyen etkiler yaparak ölümüne, hasta veya sakat doğmasına sebep olmaktadır.

Konjenital malformasyonlar geçen yüzyılın başlarında çoğunlukla genetik sebeplere bağlanıyordu. Embriyonik ve fetal zararları, anne karnı duvarı ve uterusun embriyoyu dışarıdan gelecek zararlara karşı koruyan geçilmez bir bariyer oldukları inancı yaygındı. 1941'de Gregg'in rubella virüsünün insan embriyosu gelişiminin kritik döneminde konjenital malformasyonlara sebep olabileceğini göstermesi ve bunu takiben diğer çevresel etkenler ve farmakolojik ajanların (Thalidomit vb) doğumsal defektlere yol açabileceğinin gösterilmesi "Teratoloji Bilimi" nin doğmasına yol açtı. Daha önceki çalışmalar insan anomalilerinin %7-10'unun çevresel faktörlere (ilaçlar, iyonize radyasyon, bazı endüstriyel kimyasallar ve toksik ajanlar vb) bağlı olduğunu göstermiştir. Teratojen ajanların veya potansiyel teratojenlerin etkilerinin insan gebeliği esnasında ve insan embriyosu üzerinde çalışılması etik açıdan kabul edilemez olduğu için, hayvan modellerinin kullanılması çok önemli hale gelmiştir. Embriyonik gelişmenin en kritik dönemi, teratojenlerin büyük olasılıkla malformasyona yol açtıkları dönem olan ana organ taslaklarının geliştiği dönemdir

(insanda 15-60., ratlarda 9.5-11.5. günler arası). İlaçların ve potansiyel teratojenlerin etkilerinin daha önceden saptanabilmesi ve doğumsal malformasyonların etiyolojisinin aydınlatılabilmesi amacı ile uzun yıllar deneysel hayvan çalışmaları önem kazanmış ve bu amaçla in vivo ve in vitro çalışmalar eş zamanlı olarak yürütülmüştür.

Memeli gelişimi sürecinde bütün ana organ sistemleri embriyonun uterus duvarına implantasyonundan sonra şekillenmeye başladığından dolayı embriyo üzerinde bu aşamada yapılabilecek in vivo çalışmalar oldukça sınırlı olmaktadır. Bu dönemde embriyo endometriyum içine implante olduğu için amniyoskopi, radyolojik metotlar ve ultrasonografi ile net olarak izlenememektedir.

Diğer taraftan in vitro embriyo kültürü, erken dönem memeli embriyosu gelişiminin anneye ait faktörlerin çeşitliliğinin etkilerinden uzaklaştırılmış olarak incelenmesine, bilhassa ajanların direkt etkilerinin maternal sistem tarafından değiştirilenlerle ayırt edilerek çalışılabilmesine olanak vermektedir. Ayrıca organ gelişimi sürecindeki embriyonun büyümesi esnasındaki değişikliklerin sürekli gözlemlenebilmesine ve kültür ortamına ilave edilen potansiyel teratojenlerin bu dönemde embriyonik büyüme ve gelişme üzerine etkilerinin eş zamanlı takibine olanak vermesi açısından da

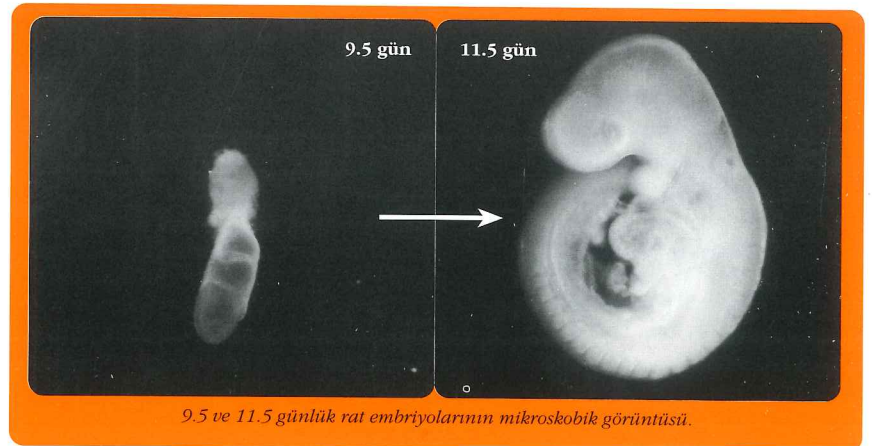
önemlidir. Dünyaya ek olarak, normal embriyonik büyüme ve gelişmeyi etkileyen hormonlar ve büyüme faktörleri ile bunlar arasındaki ilişkileri moleküler ve reseptör etkileşimi düzeyinde incelenmesine olanak veren bu sistem ile normal büyüme mekanizmasının da araştırılması sağlanabilmekte ve bu sayede anormal gelişmenin etiyolojisinin anlaşılabilmesinde kolaylık sağlayacak veriler elde edilebilmektedir.

New, rat embriyolarının rat serumunda plazma pıhtısında olduğu kadar iyi büyülebildiğini göstermiş ve bunu takiben Cambridge'de bu tekniği geliştirmiştir. Diğer bir çok araştırmacının da benimsediği ve çalışmalarında kullandığı rat embriyosu kültürü tekniği, embriyoların in vitro ortamda uterus içinde olduğu kadar çabuk büyümesini sağlamaktadır.

Günümüzde bu teknik; klinik, toksikolojik ve teratojenik araştırmalarda, embriyo gelişimini etkileyen hormonlar ile büyüme faktörlerinin etkilerinin ve etki mekanizmalarının incelenmesinde ve embriyo metabolizması ile ilgili araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Sadece bu konuya özel olarak 1997'de İsrail'de "Vertebralılar'ın Embriyo Kültürü" isimli uluslararası sempozyumların beşincisi düzenlenmiştir. Index medicus'ta yapılan taramalarda embriyo kültürü ile ilgili (yaklaşık 3 bininde rat embriyo kültürünün kullanıldığı) 25 binin üzerinde çalışma tespit edilmiştir.

İn Vitro Rat Embriyo Kültürü

Küresel kirlenmenin ve potansiyel teratojenlerin hızla arttığı dünyamızda, bilimsel popülaritesini artırarak devam ettiren bir metot olan rat embriyo kültürü; gebeliklerinin 9.5 uncu gününde dişi ratlardan eksplantasyon ile elde

9.5 ve 11.5 günlük rat embriyolarının mikroskopik görüntüsü.

* Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, Konya e-posta: iuuysal@yahoo.co.uk

edilen rat embriyolarının rat serumu içerisinde besin ihtiyaçları, her gün değişen konsantrasyonlarda oksijen içeren gaz karışımları ile oksijen ihtiyaçları karşılanarak 48 saat süreyle 37°C sabit kabin ısısına sahip bir inkübatörde büyütülmesi (bkz. Şekil) ve kültür sonrasında 17 parametre ile morfolojik açıdan mikroskop altında değerlendirilmesi esasına dayanır. Bu işlem esnasında yolk sak damarlanması, allantois gelişimi, embriyonun fleksiyonu, kalp gelişimi, nöral tüp kuyruk kısmının gelişimi, ön, orta ve arka beyin gelişimi, göz, kulak, burun ve yutak kavislerinin gelişimi, maxilla ve mandibula gelişimi, ön ve arka ekstremitte tomurcuklarının gelişimi, somit sayısı, yolk sak çapı ve tepe-kıç mesafesi ölçülerek değerlendirilir. Daha sonra embriyo ve yolk sakların protein analizi yapılarak sonuçlar istatistiksel olarak analiz edilir.

İn Vitro Rat Embriyo Kültürünün Uygulama Alanları

a) Normal embriyonik büyüme ve gelişmeyi etkileyen faktörlerin tanımlanması:

Son yıllarda, büyüme ve gelişmeye etki eden hormonlar (prolaktin, plasental laktojen, insülin, anjiyotensin II) ve büyüme faktörleri (IGF I-II, EGF, FGF, PD-ECGF, VEGF) ile bunların etki mekanizmaları ile reseptör düzeyindeki etkileşimleri incelenmesi sonucu in vitro kültür ortamında embriyo büyüme ve gelişmesi üzerindeki doz bağımlı etkileri gösterilmiştir.

b) Toksik, teratojen ajanlar ve ilaçların organogenezis döneminde embriyo büyüme ve gelişmesi üzerine etkileri:

Teratojenlerin, toksik maddelerin, çevresel ajanların ve ilaçların etki mekanizmalarının araştırılmasında in vitro embriyo kültürü oldukça önemli bir yere sahip olup, gerek bilinen teratojenlerin etki mekanizmalarının aydınlatılması, gerekse potansiyel teratojenlerin ortaya çıkarılması konularında çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Bu çalışmalarda: etanolün etkileri, aspirin ve deriveleri ile, salisilik asit, valproat, bromohidrokinon, retinoik asit ve vinkristin, kas gevşeticiler, beta blokörler, edoferon gibi ilaçların, nitroz oksit, halotan, isofloran ve enfloran gibi anestezi ajanlarının etkileri incelenmiştir. Ayrıca son yıllarda, elektromanyetik alanların, çevresel ajanlardan inorganik arsenik, kafein, triklor etilen, tetraklor etilen ve metabolitlerinin, endüstride kullanılan kimyasallardan kurşun,

kadmiyum, 1-, 2- dikloretan ve karbon disülfid, klorakin ve deriveleri, metanol ve formik asitin embriyo gelişimini olumsuz etkiledikleri ve çeşitli malformasyonlara yol açtıkları gösterilmiştir.

c) *Visseral yolk sak kültürü:*

İngiltere Leicester Üniversitesi Anatomi bölümünde 1986'da geliştirilen bu metot, normal 48 saat kültürü yapılan embriyoların kültür süresinin 7 gün daha uzatılarak 18.5 güne tamamlanması şekline kısaca tarif edilebilir. Elde edilen yolk sak zarının gerek proteinlerin dış ortamdan alınarak transportu, gerekse amino asit sentezi gibi fonksiyonları; radyoizotop işaretli moleküllerle veya immunohistokimyasal olarak çalışılabilmektedir. Bu metotla iyot 125 işaretli bovin serum albuminin, IGF-I'in ve prolaktinin yolk sak tarafından alınması ve iletilmesi mekanizmaları çalışılmıştır. Dolayısıyla yolk sak kültürü de ileride pek çok araştırmada bilim adamlarına model teşkil edebilecek bir metot olarak karşımıza çıkmaktadır.

New tarafından geliştirilen rat embriyo kültürü sistemi deneysel embriyoloji çalışmalarında çok önemli gelişmelere yol açmıştır. Bu sistem ile büyüme faktörleri ve hormonların embriyogenezis üzerine etkileri ve etki mekanizmaları, alkol, diyabetik gebelikler, folik asit eksikliği gibi durumların embriyo gelişimi üzerine etkileri çalışılabildiği gibi embriyotoksites ve teratolojik çalışmalar için oldukça önemli bir metot olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de Embriyo Kültürü

Ülkemizde ilk olma özelliğini taşıyan "Embriyo Kültür Laboratuvarı" Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu'nun desteklediği bir proje (98/048) ile alt yapısı tamamlanarak Dr. Ahmet Kağan Karabulut tarafından Temmuz 1999 tarihinde kurulmuştur. Bu laboratuvar da şu ana kadar değişik klinik branşlarla birlikte çalışılan teratojen ajanların, non-depolarizan kas gevşeticilerin, elektromanyetik alanların ve antikoagulanların memeli embriyogenezis üzerine etkilerinin araştırıldığı projeler tamamlanmış olup ve halen iki adet proje yürütülmektedir.

Ayrıca Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Harun Ülger'in Embriyo ve Hücre Kültürü Laboratuvarı kurma çalışmaları tamamlanmak üzeredir.

• Prof. Dr. Akşit Onursal Başkan

Kuruluş aşamalarından itibaren, yönetim kurulunun her kademesinde görev alarak ve uzun süre Başkanlık görevini üstlenerek yapmış olduğu katkılar ve derneğin bugünkü etkinlik düzeyine gelmesi için vermiş olduğu hizmetlerinden dolayı Yönetim Kurulu'nun oybirliği ile aldığı 8 Mart 2003 tarih ve 86 sayılı kararlar Prof. Dr. Doğan Akşit Anatomi Derneği Onursal Başkanlığına seçildi.

• Prof. Koebke'ye Onursal Üyelik

2002 sonlarında alınan kararla Köln Üniversitesi Anatomi Merkezi Başkanı Prof. Dr. Jürgen Koebke Anatomi Derneği'nin ilk yabancı Onursal Üyeliğine layık görüldü. Üyelik belge ve plaketi Onur Konuğu olarak davetli olduğu Diyarbakır Kongresinde törenle kendisine sunulacak.

• Terminoloji Araştırma Anketi Sürüyor

Anatomi Derneği Terminoloji Çalışma Grubu tarafından düzenlenen Terminoloji Araştırma Anketi, farklı Üniversitelerimizde uygulanmaya devam ediyor. Toplam olarak yaklaşık 5.000 kişiye ulaşmayı hedefleyen anket çalışmasında bugüne kadar Erciyes, Karadeniz Teknik, Kırıkkale, Kocaeli, Mersin, Osmangazi ve Uludağ Üniversiteleri'nden 1.500'ün üzerinde sonuç alındı. Konu ile ilgili bilgi almak ya da katkıda bulunmak için Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Prof. Dr. N. Şimşek Cankur'a ulaşılabilir.

• 2002 yılı Araştırma Teşvik Ödülü

Wyeth sponsorluğunda TÜBİTAK ve Beyin Araştırmaları Derneği tarafından düzenlenen 2002 yılı Araştırma Teşvik Yarışmasında, Neurosurgery'de yayınlanan ve Hacettepe Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Selçuk Sürücü'nün de yazarları arasında yer aldığı "Effect of trapidil in ischemia/reperfusion injury of peripheral nerves" başlıklı çalışma ödül almaya değer görülmüştür. Değerli meslektaşımızı bu başarısından dolayı kutlarız.

Konya sırasıyla Kalkolitik, Tunç çağları ile Hititler, Frigler, Lidyalılar, Helenistik, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlıların büküm sürdüğü ve devirlerine ait bir çok sanat ve kültür miraslarından örnekler içeren bir tarih, kültür ve sanat merkezidir.

Medeniyetlerin Buluşma Noktası ve Hoşgörü Kenti: KONYA

1-5 Eylül 2004 tarihleri arasında VIII. Ulusal Anatomi Kongresi için sizleri Konya'ya davet ediyoruz.

Doç. Dr. Muzaffer Şeker*, Yard. Doç. Dr. İsmihan İlknur Uysal*

Kendisinden ayrılan iller ve ilçeler olmasına rağmen hala ülkemizin en geniş toprak alana sahip (39.000 km²) ili olma özelliğine sahip olan Konya, 31 ilçesi, 206 belde ve 611 köyü ile 2.2 milyon olan il nüfusunu sınırları içerisinde barındırmaktadır. İl merkezi Meram,

Selçuklu ve Karatay ilçelerinden oluşan üçlü yerel yönetimi ile Büyükşehir statüsünü

kazanmış ve büyükşehirler içerisinde 7. sırada bulunmaktadır.

Konya MÖ 7000'li yıllardan beri insanlığın ilk yerleşik hayata geçişinin izlerini

taşıyan (Çumra-Çatalhöyük kazı çalışmaları halen devam etmektedir) bir medeniyetler merkezidir. Eski çağlarda "İkonion" adlı kasaba Romalıların eline geçtiği zaman "İkonium" adıyla anılmaya başlamış, Hazreti Ömer devrinde bu kasaba Müslüman Arapların eline geçtiğinde ismi "Kuuniye" olarak değiştirilmiştir. Türkler bu topraklara yerleştiklerinde ise yalnız burasını büyük ölçüde imar edip görkemli bir kent haline getirmekle kalmayıp, "Konya" adını vermişlerdir.

Son yıllarda yapılan arkeolojik araştırmalara göre insanların mağaralardan çıkıp, basit köy tipi yerleşmelerde bir araya gelmesi ve sığınmak için kendilerine konutlar yapmaları, bazı hayvanları evcilleştirip, tarıma başlamaları ile yeni taş çağından itibaren Konya bölgesinin uygarlık tarihinde önemli bir yer işgal ettiği tespit edilmiştir.

Konya, Selçuklular'a iki asırdan fazla başkentlik yapması sebebiyle, Türk mimarisinin gözde eserleri ile süslenmiştir. Selçuklu Devri'nde Konya, Bursa, Edirne ve İstanbul'dan önce "En muhteşem Türk şehri" olarak anılmıştır. Tarihin akışı içinde tarih öncesinden günümüze kadar çeşitli milletlerin kültür, sanat, folklor, gelenek ve görenek gibi özellikleriyle yerleşip kentleştikleri bu bölge günümüzde de bu kültür uygarlıklarının izlerini taşımaktadır. Konya Türk kültür ve uygarlığının Anadolu'da kökleşip, yaygınlaşmasında en önemli yerleşim merkezlerindedir. Çağlarının en büyük bilginlerinden Bahaddin Veled-oğlu, Mevlana Celaleddin, Alaeddin Keykubat zamanında Konya'ya yerleşmişlerdir. Aynı şekilde Kadı Burhanettin, Kadı Siraceddin Urmemi, Sadrettin Konevi, Beyhekim gibi bilgin ve filozoflar ve ünlü mutasavvıflar da Konya'da yaşamışlardır.

Konya ve milli kültürümüze büyük etkisi olan Mevlâna yaşayışı, hayat felsefesi ve dünya görüşü ile içinde yaşadığı geniş çevreye ışık tutmuş ve halen de tutmaya devam etmektedir. Yine Türk kültürüne büyük etkisi olan Yunus Emre'nin de insan sevgisine dayanan felsefesi orta çağın karanlık dünyasına kucak kucak sevgi sunmuştur.

Türk Ulusunun geleneksel hazir cevaplılığını, güldürleriyle yansıtan Nasreddin Hoca Türk halk kültürünün temsilcisi olarak milli kültürün üzerinde etkisi olan bir kişidir. Nasreddin Hoca kendi kültürünü yaşadığı kendi çevresinden almış, kendi kültürü ile halk kültürünü kaynaştırarak yine halka sunmuş bilge bir kişiliktir.

Konya'nın 9 km batısında yer alan tarihi Meram bağları, Sille, Akyokuş, Hatıp, Çayırbağı, Bulumiye, Dutlukırı, Apa ve Altınapa barajları çevresi ile Kızılören mevkileri Konya'nın en güzel mesire ve piknik yerleridir.

Beyşehir Gölü ve çevresi, Akşehir Gölü ve çevresi, Akşehir- Hıdırlık mesire ve dinlenme yeri, Karapınar Meke ve Acı Krater Gölleri, Seydişehir Gölü birer tabiat harikasıdır. Beyşehir Hacı Akif Adası Mağarası sarkıt ve dikitleriyle Damlatış mağarasını aratmayacak

* Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, Konya e-posta: mseker@selcuk.edu.tr

güzellikte, Derebucak ilçesinde Bolatini, Suluin, Kemikin'i mağaraları, Karapınardaki mağaralar ve yeraltı şehirleri, Hadim Aladağ Yerköprü Şelalesi, Kadınhanı Kestel, Ereğli İvriz tabii güzellikleri Konya ilinin turizm potansiyelinde önemli yer tutmaktadır. Konya il merkezine 55 km mesafede bulunan Glistra-Iystra (Gökyurt)

Hristiyanlık tarihi açısından önemli bir turizm alanıdır. Hadim'deki Yerköprü şelalesi ile Tınaztepe mağarası turizme kazandırılmayı bekleyen doğa harikası tabii güzelliklerdir.

Mevlana Müzesi'nde bulunan ve Kubbe-i Hadra (En Yeşil Kubbe) adıyla anılan 16 dilimli firuze çinilerle kaplı olan muhteşem abide, Mimar Bedrettin Tebrizi tarafından yapılmış olup, bugünkü görüntüsüne Cumhuriyet döneminde kavuşturulmuştur.

Alaeddin Camisi, Sahip Ata Külliyesi, Karatay Medresesi, İnce Minareli Medrese, Sırcalı Medrese Selçuklu döneminin halen ayakta kalan eserlerindedir. Selçuklu ve Beylikler dönemine ait pek çok cami, hamam, çeşme, köprü, tekke, kervansaray, hastane, su yolu ve diğer altyapı kuruluşlarına sahip bulunan Konya'da Osmanlı dönemine ait eserlerin en tanınmış ise Sultan Selim ve Aziziyce Camii'leridir.

Akdeniz'e yakınlığı (Konya-Seydişehir-Antalya: 323 km) ile önemli bir turizm kenti olma çabasında Konya'nın sosyal ve ekonomik gelişiminde 16 Fakülte, 5 Yüksekokul, 1 Devlet Konservatuarı, 25 Meslek Yüksekokulu, 4 Enstitü, 13 Araştırma ve Uygulama Merkezi ve 67 bin öğrencisi ile Selçuk Üniversitesi'nin büyük katkısı bulunmaktadır.

1-5 Eylül 2004 tarihleri arasında Uluslararası Katılımlı VIII. Ulusal Anatomi Kongresi için sizleri Konya'ya davet ediyoruz. Uzlaşma ve hoşgörü kenti Konya'da buluşmak üzere sevgilerimizle.

Uluslararası Katılımlı

1-5 Eylül 2004

**Süleyman Demirel Kültür Merkezi
Selçuk Üniversitesi, Konya**

Düzenleyenler:

**Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı ve Anatomi Derneği**

web: www.anatomi2004.selcuk.edu.tr

e-iletişim: anatomi2004@selcuk.edu.tr
selcukanatomy@yahoo.com

GERÇEĞE EN YAKIN

Gegr. 1876

VE DOĞRU TERCİH..

Türkiye Genel Distribitörü

1971'den beri

**MEDİ Servis Tıbbi Malz.
İth. İhr. ve Tic. Ltd. Şti.**

Kızılelma Caddesi Ziya Gökalp Sokak No.: 17/1

Fındıkzade / İSTANBUL

Tel.: (0 212) 632 72 77 (pbx)

Fax: (0 212) 632 73 66

e-mail: somso@mediservis.com

www.mediservis.com